

Gemeenteraad gemeente Berkelland

T: 0545-250 250
E: info@gemeenteberkelland.nl
Bezoekadres: Marktstraat 1, Borculo

Zaaknummer : 105861/105819
Onderwerp : bestuursopdracht Transitievisie Warmte 2021
Verzonden : **04 FEB. 2021**

Geachte leden van de raad,

Net als andere landen moet Nederland een flinke inspanning leveren om de opwarming van de aarde te beperken. Hoe we dit gaan doen op nationaal niveau is vastgelegd in een nationaal Klimaatakkoord dat in 2019 werd gesloten.

In het Klimaatakkoord is onder andere afgesproken dat we onze gebouwen en woningen anders moeten gaan verwarmen. De fossiele brandstoffen (meestal aardgas) die we gebruiken moeten worden vervangen door volledig duurzame energie uit bijvoorbeeld zon, wind en water. Deze zogenaamde 'warmtetransitie' moet in 2050 zijn voltooid.

Zoals u bekend, hebben gemeenten de opdracht om uiterlijk in 2021 een eerste Transitievisie Warmte vast te stellen. In onze programmabegroting 2021 is daar ook rekening mee gehouden (programma 'Actief met duurzaamheid en Energie', speerpunt 'Van het aardgas af'). In de visie komt te staan hoe we in Berkelland de overgang naar een aardgasvrije woonomgeving (2050) denken te realiseren. De visie biedt perspectief: wanneer zijn welke wijken aan de beurt en wat kunnen inwoners alvast zelf doen (of juist niet) ter voorbereiding.

Wij hebben zojuist een bestuursopdracht vastgesteld. Deze treft u bijgaand ter informatie aan. Het betreft een opdracht voor een proces dat eind 2021 leidt tot vaststelling van een Transitievisie Warmte voor Berkelland.

Omdat de warmtetransitie (financiële) consequenties heeft voor inwoners (woningeigenaren en huurders) is het belangrijk om ze goed mee te nemen bij de ontwikkeling van de visie en ruimte te bieden voor dialoog. Wij zijn nog aan het puzzelen hoe we dat in Corona-tijden het beste kunnen aanpakken. Ook de inbreng van stakeholders is belangrijk, net als uw actieve deelname aan het proces met de inwoners. In de project/procesopdracht zal daaraan in de communicatie- en participatieparagraaf extra aandacht worden besteed.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers.

drs. J.H.A. van Oostrum

Bijlagen: - Bestuursopdracht - Achtergrondinformatie

Kopie aan: - Archief

Gemeente Berkelland, Postbus 200, 7270 HA BORCULO T: 0545-250 250 E: info@gemeenteberkelland.nl
www.gemeenteberkelland.nl, Bank Nederlandse Gemeenten: IBAN: NL35BNGH0285112600 BIC: BNGHNL2G

Bestuursopdracht Transitievisie Warmte gemeente Berkelland (TVW)

Vastgesteld op: [xx januari 2021]

Opdrachtbeschrijving

Deze opdracht omvat het hele proces om te komen tot een Transitievisie Warmte (TVW) in 2021. De Transitievisie Warmte is een document waarin wordt beschreven hoe we in Berkelland de overgang naar een aardgasvrije woonomgeving (2050) denken te realiseren. De TVW moet eind 2021 door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

Bestuurlijk opdrachtgever:

Het college van burgemeester en wethouders
Portefeuillehouder(s): wethouder Teselink

Ambtelijk opdrachtgever:

Janet Wildeman, programmamanager

Ambtelijk opdrachtnemer:

Matthew Vuijk

Projectleider:

De opdracht zal worden uitbesteed aan een extern bureau. Projectopdracht en -structuur nader te bepalen in overleg met bureau.

Aanleiding/vraag (Waarom deze opdracht? Van wie komt de vraag?)

- **In 2015 heeft Nederland in Parijs ingestemd met het mondiale VN-Klimaatakkoord**
Net als andere landen moet Nederland een flinke inspanning leveren om de opwarming van de aarde te beperken van 1.5 tot maximaal 2 graden Celsius. Hoe we dit gaan doen op nationaal niveau is vastgelegd in een nationaal Klimaatakkoord dat in 2019 werd gesloten.
- **Onderdeel van de energietransitie is de warmtetransitie**
De energietransitie is een essentieel onderdeel van het Klimaatakkoord. Energietransitie betekent de overgang van energiegebruik uit fossiele brandstoffen, zoals aardgas, naar volledig duurzame energie uit bijvoorbeeld zon, wind en water. Onderdeel van de energietransitie is de warmtetransitie, oftewel een transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving.
- **In het klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten vóór eind 2021 een Transitievisie Warmte vaststellen**
Met deze Transitievisie maken gemeenten het tijdspad voor de warmtetransitie inzichtelijk. Daarin wordt duidelijk wanneer welke wijken van het aardgas worden afgekoppeld.

Relatie met andere besluiten (college- en raadsbesluiten)

In de programmabegroting 2021 is het maken van een TVW vastgelegd als activiteit, onder het speerpunt 'Van het aardgas af'.

Doel (Wat willen we bereiken?)

Het leveren van een bijdrage aan afspraken op nationaal niveau over de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Te weten:

- 2030: uitstoot van broeikasgassen verminderd met 49 % t.o.v. 1990.
- 2050: uitstoot van broeikasgassen verminderd met 95 % t.o.v. 1990.

(Maatschappelijk) resultaat van de opdracht: wat wel/wat niet

- Een basis voor de planning van de uitvoering van wijkuitvoeringsplannen
- Perspectief voor woningeigenaren
- Een aardgasvrije woonomgeving in 2050

Voorwaarden en uitgangspunten (Met welk beleid hebben we te maken, regels/wetgeving?)

- De wettelijke grondslag moet nog in de Omgevingswet worden vastgelegd. Dat gemeenten een transitievisie Warmte maken in 2021 is gebaseerd op de afspraken uit het klimaatakkoord.
- Het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving is relatief nieuw; veel zaken zijn op dit moment nog niet bekend of uitgekristalliseerd. Zo worden er nieuwe wetten geschreven of komen er aanpassingen aan bestaande wetgeving, en zijn er ontwikkelingen in de financieringsmodellen. De gemeente wil hierbij voortborduren op ervaringen van andere gemeenten en niet als koploper

bijvoorbeeld nieuwe concepten ontwikkelen.

- Belangrijke basis voor de gemeentelijke transitievisie warmte is de Regionale Structuur Warmte (RSW). In de RSW wordt ingegaan op de regionale warmtevraag, de warmtebronnen, de benodigde infrastructuur, de afstemming en de bovenlokale kansen en uitdagingen op het gebied van warmtetransitie.
- Gemeenteraad(sleden) en inwoners zijn betrokken gedurende het totstandkomingsproces.
- De TVW wordt extern afgestemd met belangrijke stakeholders: ProWonen (woningcorporatie) en Alliander (netbeheerder), energiecoöperaties, dorpsbelangenorganisaties.
- Interne afstemming vindt plaats met de portefeuillehouders (wonen, wijk- en kerngericht werken, duurzaamheid en energie), opdrachtgevers wonen, duurzaamheid, ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, beheer openbare ruimte, collega's vergunningen (bouwen), communicatie.
- In de TVW staat behalve een voorkeursvolgorde voor de wijkaanpak en een handelingsperspectief voor woningeigenaren, een inhoudelijke en procesmatige onderbouwing van de totstandkoming:
 - wie hebben eraan meegewerkt (zowel intern als extern)?
 - hoe sluit de visie aan bij de overige beleidsplannen van de gemeente (denk aan de ontwikkeling van de Omgevingsvisie, integrale wijkaanpak)?
 - hoe heeft het participatieproces eruit gezien?
 - op basis van welke afwegingen is de gemeente tot deze visie gekomen?

Budget

In de programmabegroting is voor deze opdracht een bedrag van € 50.000 geraamd.

Uit de regeling Extern Advies Warmtetransitie hebben we inmiddels van het Rijk een bijdrage toegezegd gekregen van € 22.600. Dit bedrag gebruiken als gedeeltelijke dekking voor de reeds geraamde kosten en mogen we besteden aan externe expertise/onderzoek ten behoeve van het maken van de Transitievisie Warmte.

Het maken van de Transitievisie Warmte en het proces van totstandkoming zal worden uitbesteed aan een extern bureau.

Globaal tijdpad

Q4 2020: voorbereiding
Januari 2021: vaststellen bestuursopdracht door college
Jan 2021: uitvraag en opdrachtverstrekking extern bureau
Febr 2021: projectformulering inclusief projectorganisatie; speciale aandacht voor participatieparagraaf
Q1 en Q2 2021: verkenning, analyses, afstemming, betrekken inwoners/raadsleden
Q3 2021: beschrijven en presenteren concept Transitievisie Warmte
Q4 2021: behandelen en vaststellen transitievisie Warmte door gemeenteraad

Communicatie

Omdat de warmtetransitie (financiële) consequenties heeft voor inwoners (woningeigenaren en huurders) is het belangrijk om ze goed mee te nemen bij de ontwikkeling van de visie en ruimte te bieden voor dialoog. Ook de inbreng van stakeholders is belangrijk, net als een actieve deelname van de gemeenteraad(sleden) bij het proces met de inwoners. In de project/procesopdracht zal daarom aan de communicatie- en participatieparagraaf extra aandacht worden besteed.

Risico's + go / no go-momenten/ kanttekeningen

Risico- en succesfactoren. Belangrijke momenten in besluitvorming college/raad.

- Vanwege de zeer beperkt beschikbare warmte-alternatieven en de verspreide bebouwing ligt het in Berkelland niet voor de hand om al heel snel te starten met afkoppelen van wijken. Mochten er (kleinschalige) initiatieven vanuit de samenleving komen of zich anderszins mogelijkheden voordoen (benutten restwarmte bedrijventerrein Borculo) kan daarop uiteraard ingespeeld worden.
- De Transitievisie Warmte is geen einddocument en wordt ten minste elke vijf jaar herzien en aangepast aan nieuwe inzichten op het gebied van de warmtetransitie.

Toelichting

Wat is een bestuursopdracht?

Een bestuursopdracht is een door burgemeester en wethouders vastgestelde opdracht aan de ambtelijke organisatie om een beschreven resultaat te bereiken.

Wanneer is een bestuursopdracht nodig?

Het is logisch dat er niet voor behandeling van elk verzoek een bestuursopdracht wordt gevraagd. Het overgrote deel van de werkzaamheden bij de gemeente bestaat uit min of meer routinematige handelingen.

Daarvoor hoeven uiteraard geen bestuursopdrachten gevraagd te worden. Hetzelfde geldt voor verzoeken van raad of college waarmee hooguit enkele dagen werk is gemoeid zonder dat er verdere gevolgen zijn. Een bestuursopdracht is een sturingsinstrument met een bijzonder karakter en met een hoge waarde.

Bestuursopdrachten worden gevraagd:

- Als er 'iets nieuws' op de rails moet worden gezet.
- Als voorbereiding op formulering van nieuw of ingrijpende herijking van beleid (ook opgelegd nieuw beleid).
- Als er duidelijkheid nodig is over de aanpak van een bepaalde klus/vraagstuk/motie.

Samengevat zal het in de praktijk zo zijn dat bestuursopdrachten worden gevraagd voor complexe zaken, die van groot politiek en/of beleidsmatig belang zijn.

Hoe ziet een bestuursopdracht er uit?

Een bestuursopdracht moet duidelijk weergeven wat de aanleiding, doelstelling en wat het uiteindelijke resultaat van de opdracht is. Daarnaast moet een bestuursopdracht een zo concreet mogelijke aanpak inhouden (met planning, benodigde capaciteit, middelen en wijze van communiceren). Ook de risico's worden in kaart gebracht.

Bijlage 2 bij bestuursopdracht Transitievisie Warmte gemeente Berkelland

Achtergrondinformatie

Het grote doel: op weg naar een aardgasvrije gebouwde omgeving

In 2015 heeft Nederland in Parijs ingestemd met het mondiale VN-Klimaatakkoord. Net als andere landen moet Nederland een flinke inspanning leveren om de opwarming van de aarde te beperken van 1.5 tot maximaal 2 graden Celsius. Hoe we dit gaan doen op nationaal niveau is vastgelegd in een nationaal Klimaatakkoord dat op 28 juni 2019 werd gepresenteerd. Het einddoel is dat in 2030 de uitstoot van broeikasgassen met 49 % is verminderd t.o.v. 1990. In 2050 is dit 95 %.

De energietransitie is een essentieel onderdeel van het Klimaatakkoord. Energietransitie betekent de overgang van energiegebruik uit fossiele brandstoffen, zoals aardgas, naar volledig duurzame energie uit bijvoorbeeld zon, wind, water en biomassa. Onderdeel van de energietransitie is de warmtetransitie, oftewel een transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Dit is een enorme opgave. De transitie heeft een grote impact op de eigenaren en gebruikers van de bijna 7 miljoen woningen en 1 miljoen andere gebouwen in Nederland. Het is een exercitie waarbij er geïnvesteerd moet worden in nieuw technieken of installaties. Vaak moeten ook de gebouwen zelf worden aangepast, bijvoorbeeld met isolatiemaatregelen. Het streven is om in 2030 al een kwart miljoen (3% van de 7,8 miljoen) huizen aardgasvrij te hebben. Vertaald naar Berkelland zou dit circa 580 van 19.300 woningen betekenen.

Gemeenten hebben een belangrijke regierol in de warmtetransitie

Deze rol komt tot uiting op drie niveaus van planvorming. Deze hangen nauw met elkaar samen. Het gaat om:

- Regionale Energiestrategie (RES)
- Transitievisie Warmte (TVW)
- Wijkuitvoeringsplannen (WUP)

Regionale Energiestrategie (RES)

De RES geeft invulling aan de afspraken uit het Klimaatakkoord die zijn gemaakt aan de sectortafels voor Elektriciteit en Gebouwde omgeving. In de RES van de Regio Achterhoek wordt de opgave vastgelegd voor de opwekking van elektriciteit in de Achterhoek. Daarnaast wordt in de RES een specifiek hoofdstuk opgenomen over warmte: de Regionale Structuur Warmte (RSW). In de RSW wordt ingegaan op de regionale warmtevraag, de warmtebronnen, de benodigde infrastructuur, de afstemming omtrent warmtebronnen en de bovenlokale kansen en uitdagingen op het gebied van warmtetransitie. De concept-RES van 2020 wordt in 2020 en 2021 verder uitgewerkt. Met als resultaat een RES 1.0 in juli 2021.

Transitievisie Warmte (TVW)

De Transitievisie Warmte wordt door de gemeente gemaakt en geeft het tijdspad aan voor het aardgasvrij maken per wijk: wanneer kunnen welke wijken van het aardgas worden afgekoppeld. Voor de wijken die voor 2030 gepland staan, moet de gemeente ook al de mogelijke warmte-alternatieven bekend maken.

Vanwege de zeer beperkt beschikbare warmte-alternatieven en de verspreide bebouwing in de gemeente Berkelland is er in Berkelland echter op dit moment geen aanleiding om vóór 2030 wijken van het gas af te halen.

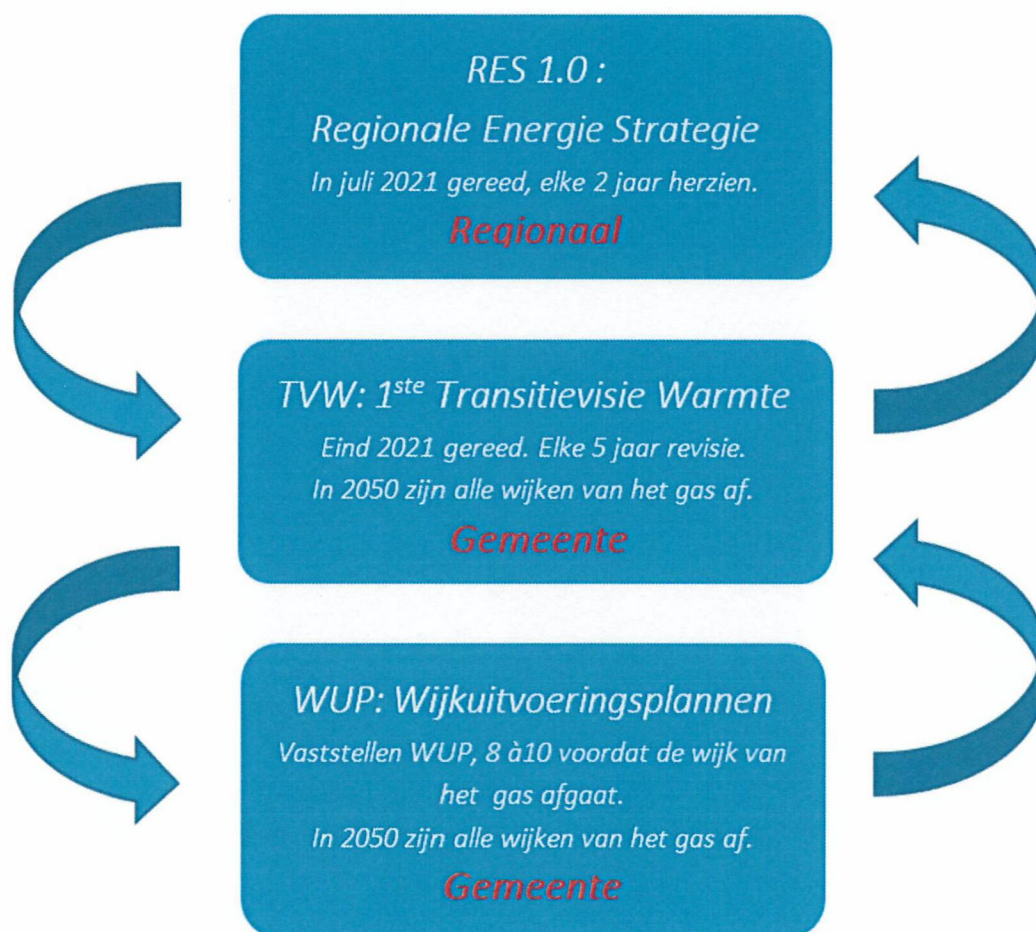
Des te belangrijker is het om in de Transitievisie warmte een perspectief te bieden voor woningeigenaren. Wat kunnen zijn in de tussenliggende jaren doen (of juist niet) ter voorbereiding.

De Transitievisie Warmte wordt samen met stakeholders gemaakt en moet eind 2021 door de gemeenteraad worden vastgesteld. De Transitievisie Warmte is geen einddocument en wordt ten minste elke vijf jaar herzien. Dit Plan van Aanpak beschrijft hoe de TVW van gemeente Berkelland tot stand komt.

Wijkuitvoeringsplannen (WUP)

Op basis van de planning in de Transitievisie Warmte wordt per wijk een verdiepingsslag gemaakt in een wijkuitvoeringsplan. Daarin bepaalt de gemeente samen met de betrokken stakeholders welke warmtebron(nen) en -techniek(en) voor de wijk geschikt is en op welke datum de levering van aardgas daadwerkelijk beëindigd wordt. Daarnaast zijn belangrijke onderdelen in het plan de financiering van de transitie en de communicatie & participatie. Het wijkuitvoeringsplan is nadrukkelijk een participatief proces waarin bewoners, vastgoedeigenaren en andere stakeholders tot een gedragen plan komen.

In Nederland lopen divers pilots voor wijkuitvoeringsplannen in bestaande woonomgevingen. Dat gaat met vallen en opstaan. In het algemeen wordt rekening gehouden met een aanloop- en uitvoeringstermijn van meer dan 10 jaar.

Figuur; relatie van de drie plannen die gemeenten moeten opstellen

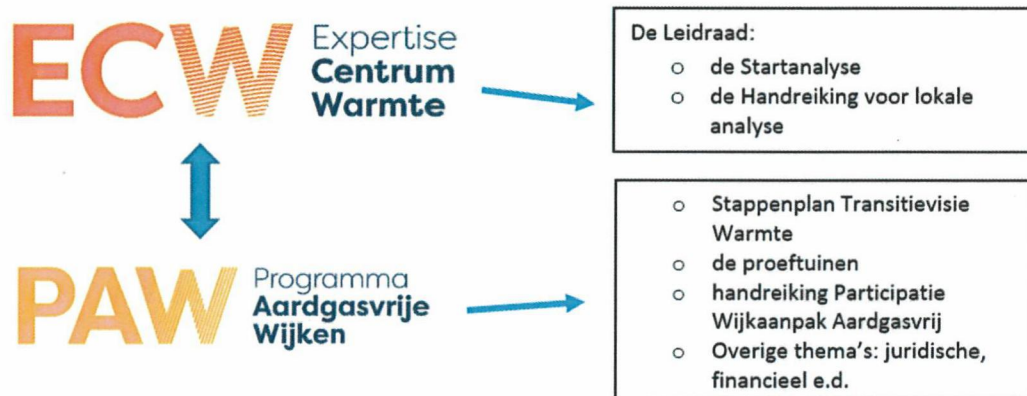
Gemeenten worden ondersteund door de Rijksoverheid

De duurzame transformatie van de gebouwde omgeving is een enorme landelijke opgave. Aan deze transformatie zijn diverse aspecten verbonden, zoals technische, financiële en ook sociale. Aangezien alle gemeenten voor dezelfde uitdaging staan is in

het Klimaatakkoord afgesproken dat er ondersteuning voor de gemeenten moet zijn in de vorm van een tweetal kennisplatforms (Expertise Centrum Warmte ECW en Programma Aardgasvrije Wijken PAW). De platforms maken gebruik van dezelfde informatie en er is een gedeeltelijke overlap.

Het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving is relatief nieuw; veel zaken zijn op dit moment nog niet bekend of uitgekristalliseerd. Zo worden er nieuwe wetten geschreven of komen er aanpassingen aan bestaande wetgeving, en zijn er ontwikkelingen in de financieringsmodellen. Op de platforms ECW (Expertisecentrum Warmte <https://www.expertisecentrumwarmte.nl/default.aspx>) en

PAW (programma Aardgasvrije Wijken) <https://aardgasvrijewijken.nl/default.aspx>) zijn de ontwikkelingen te volgen.

In de regio Achterhoek trekken we zoveel mogelijk samen op

Hoewel elke gemeente een eigen Transitievisie Warmte moet opstellen, trekken we waar mogelijk in de regio gezamenlijk op. Zo is er een regionale warmtewerkgroep waarin veel informatie wordt uitgewisseld.

De technisch-financiële en sociaal-economische analyses die nodig zijn voor de Transitievisie Warmte worden gezamenlijk uitgevoerd. Deze dienen als basis voor de Berkellandse TVW.